

28 februari 1969

Goedenavond, vrienden.

Allereerst mag ik u er wel aan herinneren, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn. Denk dus zelf na en vorm uzelf een oordeel. Vanavond moeten wij ons weer eens bezighouden met de actualiteit. Ik heb hiervoor bepaalde aspecten van de hedendaagse ontwikkelingen en koos als kapstok, om dit alles aan op te hangen:

LUCHTPIRATEN EN ALLES WAT DAARACHTER ZIT

De laatste tijd hoort men meer en meer dat vliegtuigen worden ontvoerd, dat vliegtuigen worden "(onleesbaar, Red.) trailleerd" en wat dies meer zij. Al raakt men ook hier op de duur wel gewend, toch baren dergelijke gebeurtenissen steeds weer enig opzien. Men heeft nu eenmaal het gevoel, dat de zee en de lucht enigzins vrij moeten blijven van het ingrijpen van verpolitiekte enkelingen. Het is echter de vaag, of bij dit alles inderdaad alleen maar sprake is van enkelingen. Ik geloof niet, dat u zo gemakkelijk een inzicht in de werkelijke stand van zaken zult krijgen wanneer u niet in de eerste plaats beseft, wat luchtvaart in deze dagen voor vele staten - Nederland niet uitgezonderd - in feite is. Het bezitten van een eigen luchtvaartmaatschappij is in de eerste plaats wel een prestigeproject. Dat wil zeggen, dat men vaak geen of weinig winsten maakt en dat, wanneer er winsten gemaakt worden - zoals bij vele Amerikaanse maatschappijen - dit vaak het gevolg is van contracten als bijvoorbeeld postcontracten, die in wezen vaak een soort subsidie zijn. Wanneer een land echter geen eigen lijn heeft - al bestaat de maatschappij ook maar uit een of twee bouwvallige vliegtuigen - heeft men het gevoel eenvoudig niet mee te tellen. Ook grotere staten hebben een dergelijk gevoel, zij het dat dit niet zo sterk tot uiting komt. Ook gewone landen hebben onbewust vaak het gevoel, dat het bestaan van luchtlijnen, en de zekerheid daarvan, de grootheid van een land weergeeft. De moderne luchtpiraterij staat hiermede in verband. Daarnaast is vaak sneltransport met eigen voertuigen voor sommige landen van belang.

Wanneer u hoort over aanslagen op de El Al vliegtuigen, zo denkt u waarschijnlijk in de eerste plaats aan een betrekkelijk zinloze terreur. Maar wanneer u de voorgaande redenen mede beziet, beseft u misschien dat het er hierbij niet alleen om gaat economische nadelen te scheppen, maar vooral ook om het aanzien van een staat te schaden. Het gaat niet in de eerste plaats om het aanrichten van schade, naar eerder om het bevorderen van het - onbewuste - denkbeeld bij anderen, dat een bepaalde regering, een bepaalde staat, toch eigenlijk niet zo betrouwbaar is. Nu kan de uitwerking van dergelijke daden op het publiek sterk verschillen, naarmate men zich instelt ten aanzien van de luchtvaart. Zoals u bekend zal zijn, zijn er vele vliegtuigen van hun koers afgeweken om onder dwang naar Cuba te vliegen. Wat niet algemeen bekend is, is het feit, dat in minstens drie gevallen vóór de start reeds bekend was, dat dit gebeuren zou - mogelijk zelfs in meerdere gevallen, maar dat weten wij niet zeker - doch dat de CIA besloot niet in te grijpen. Om reden dat, zelfs indien de Cubaanse regering voor de ontvoering excuses zou aanbieden enzovoort enzovoort, het publiek het gevoel zou hebben, dat de Cubanen de schuld zijn, waardoor dus de gevoelens tegen dit land en zijn burgers worden opgezweept. En dit heeft men nu eenmaal van node.

Het is wel zeker, dat het bij het optreden van de luchtpiraten niet alleen gaat om het verkrijgen van illegaal vervoer. Ofschoon bij de daders dit een grote rol kan spelen, gaat het er bij de leiders, die voor dit alles mee aansprakelijk zijn, vooral om een politiek doel te bereiken. In casu de USA heeft men te veel vliegtuigen om een ongeval met een enkel vliegtuig te ervaren als een aantasting van eigen betrouwbaarheid, zodat de Cuba als doel kiezende piraten resultaten bereiken, die eerder tegen Cuba dan tegen de USA of een bepaalde luchtvaartmaatschappij zullen tellen. De verschillende uitwerking van gelijksoortige daden in meerdere gevallen is te wijten aan het feit, dat de luchtvaart niet in alle delen van de wereld gelijkelijk wordt beschouwd.

De wereld van heden kan grofweg in drie delen worden gesplitst: Europa-Afrika, de beide Amerika's en de Sovjetstaten - inclusief China.

In de Sovjetgebieden heeft het kapen van een vliegtuig weinig zin: men kan daarmee niet buiten de invloedssfeer van de communistische staten uitwijken, tenzij men zeer veel geluk heeft. De maatschappijen zijn in wezen de uiting van regeringsmachten, die althans uiterlijk een zo groot mogelijke eenheid trachten voor te goochemen. In feite is het natuurlijk anders. Er is wel degelijk een verdeeldheid, maar daarvan bemerkt men heel weinig. Op het ogenblik treft men bijvoorbeeld onder de staatslieden en vooraanstaanden van deze landen vele zogenaamde valkduiven. Dit wil zeggen dat deze mensen zelf nog niet weten of het beter is tot de valken dan wel tot de duiven te behoren. Deze beide fracties onder de bestuurders komen vaak tot een felle onderlinge strijd, maar alle tekenen daarvan naar buiten toe worden krampachtig onderdrukt. Luchtpiraterij in de burgerluchtvaart is dus nutteloos in deze gebieden en van een aantasting van prestige in deze landen zal geen sprake kunnen zijn.

Ook de betekenis van het luchtvervoer is een wat andere dan bijvoorbeeld in uw eigen land. Men dient zich te realiseren, dat het vervoer in dergelijke landen zich anders heeft ontwikkeld dan bijvoorbeeld in uw eigen land. In Rusland was de ontwikkeling van het wegennet, de spoorwegen enzovoort in 1926 in verhouding net zover als in 1830 in Nederland. Men gebruikte voornamelijk meer primitieve voertuigen over slechtere wegen. Wat er aan spoorwegen bestond, wat in verhouding weinig was, diende hoofdzakelijk voor luxevoer, gevangentransporten enzovoort, doch de gewone man had in dit verkeer maar een zeer beperkte plaats. Toen de hervormingen van de sovjets meer vorm begonnen te krijgen, was het snel vervoeren van leiders belangrijk. Hierdoor begon men reeds zeer snel met het stichten van luchtlijnen. In 1928 bestonden reeds bepaalde luchtlijnen in Rusland, echter alleen bestemd voor functionarissen. Bij de enorme ontwikkeling na de tweede wereldoorlog neemt het gebruik van vliegtuigen toe. Gezien de enorme afstanden zijn zij rendabel en, mede gezien het in verhouding geringe vervoersaanbod, beter hanteerbaar dan treinen. Treinen en wegen dienen voornamelijk voor plaatselijk vervoer en vrachtvervoer, maar voor personenvervoer blijkt luchtverkeer veel rendabeler te zijn. Een ongeval met een vliegtuig wordt in vele streken ongeveer beschouwd als een ongeluk met een lijnautobus hier. Het is duidelijk, dat luchtpiraterij onder deze omstandigheden moeilijk, zinloos en ook, propagandistisch beschouwd, nutteloos is.

In Europa liggen de zaken enigszins anders. Elk land heeft een eigen luchtvaartmaatschappij, zelfs wanneer het moeilijk of onmogelijk is deze geheel rendabel te exploiteren. Op deze trajecten vliegen zoveel maatschappijen, dat in feite een te groot aanbod van vervoersmogelijkheid optreedt. Onderling konkelt men steeds over landingsrechten en, ondanks de onderlinge afspraken, vecht men voortdurend om een wat groter aandeel te krijgen in het luchtvracht- en personenvervoer. Deze strijd gaat voort, ongeacht de onderlinge overeenkomsten, die in feite een soort samenwerking en verdeling van de vervoerskoek beogen. In Afrika geldt hetzelfde. Nu is in Europa op dit terrein, zoals op andere gebieden, langzaam en moeizaam een zekere eenheid aan het groeien. Het feit, dat men met weinig schade en vaak zelfs met weinig tijdsverlies het luchtvervoer door weg- of railvervoer zou kunnen vervangen, terwijl een eensgezindheid ten aanzien van overtreders bestaat - heeft ook hier luchtpiraterij weinig zin. Wanneer het voorkomt, is het veelal een zuiver persoonlijke kwestie.

Bij de jongere staten van Afrika liggen de zaken wat anders. Er zijn ook hier enkele landen, die redelijk goede onrendabele luchtlijnen weten te exploiteren. Zuid-Afrika beschikt over vele redelijk moderne vliegtuigen en eigen personeel, Israël heeft in verhouding tot de grootte van het land zelfs een zeer goede luchtvaartmaatschappij, gevlogen en bediend door eigen personeel en met eigen achtergrondindustrie, terwijl ook Egypte over een in verhouding grote luchtmacht voor burgerverkeer - van overigens vaak wat verouderde - vliegtuigen beschikt. Maar in alle andere landen zijn de regeringsluchtvaartmaatschappijen zodanig armelijk van opzet dat zij nog niet eens een vergelijking met bijvoorbeeld de Nederlandse maatschappij Schreiner Airways kunnen doorstaan. In vele gevallen bestaat de vloot uit enkele verouderde vliegtuigen, gevlogen door buitenlands personeel zonder enige eigen achtergrond voor reparaties enzovoort. Wanneer dergelijke maatschappijen in de lucht blijven, is dit voornamelijk een gevolg van

prestigeoverwegingen, waardoor men slechter vervoer tegen hogere kostprijs voor lief neemt, om maar te vermijden, dat men geheel van buitenlandse lijnen afhankelijk zou zijn. Vervoer van luchtvracht en passagiers loopt bij dergelijke maatschappijen vaak dooreen. Het geheel is vaak van weinig praktisch nut, al zal bijvoorbeeld een land als Rhodesië behoefte hebben aan een redelijk luchtverkeer met grote vrachtvervoerscapaciteiten - iets wat ook dit land overigens, tot nu toe niet op schijnt te kunnen brengen.

Onder de groten in Afrika is Israël wel een van de meest kwetsbaren. Wanneer dit land faalt bij het in stand houden van zijn luchtlijnennet, bestaat er maar weinig kans, dat anderen daadwerkelijk bij zullen springen. Engeland heeft daarin weinig zin. Frankrijk zal elke hulp in dergelijke gevallen afwijzen. Amerika zal wel willen helpen, maar zal daarvoor een hoge prijs vergen, die Israël niet zonder meer kan geven. Nederland zal ongetwijfeld wel bereid zijn vele vluchten door de KLM in charter uit te laten voeren, maar zal er weinig voor voelen die te laten overschilderen met de tekens van de EL Al, met alle risico's die daaraan voor vliegtuig en bemanning verbonden zouden zijn. Voor Israël is de vraag, of men de EL Al in de lucht kan houden en regelmatige vluchten kan blijven uitvoeren dus in de eerste plaats wel afhankelijk van de vraag, of men voldoende vliegtuigen in de lucht kan houden en over voldoende eigen personeel zal kunnen blijven beschikken.

Wat de financiën betreft, moet men weten, dat Israël een staat is met enorme tekorten. Israël leeft voor een deel nog steeds op de gelden, die van buitenaf en vaak geheel zonder tegenprestatie, wordt verkregen. Het zijn voornamelijk de bijdragen, die vanuit alle delen van de wereld worden verkregen, waardoor een verder uitbouwen van dit land mogelijk blijft. Zowel den van particulieren als bijdragen van staten, al dan niet als gevolg van bepaalde overeenkomsten, spelen een grote rol bij de ontwikkeling van het land, en zeker heeft men niet voldoende middelen, om bij een wegvallen van deze bronnen, een eigen luchtlijnennet in stand te houden, een eigen luchtmacht van grotere omvang te handhaven, eigen verdediging op de juiste wijze te verzorgen en gelijktijdig de betrekkelijk hoge levensstandaard te handhaven. Het uitvallen of onrendabel worden van de EL Al betekent dan ook voor Israël een in verhouding grote schade, terwijl men zich ook een dergelijk verlies van aanzien maar moeilijk kan permitteren.

De tegenstanders redeneren als volgt: elke klap op de economie van dit land zou zich weerspiegelen in de houding van vele landen en particulieren tegenover de Israëli, terwijl ook de houding van vele mensen in het land als bijvoorbeeld de betrekkelijk talrijke Arabische bevolkingsdelen in het land, die zich vaak min of meer met het land één willen gevoelen, ook met de natie, en respect hebben voor het bereikte, maar aan de andere kant snel respect zouden gaan verliezen, wanneer men eigen vliegtuigen niet meer in de lucht zou kunnen houden of op ander gebied zou falen en dan een groot gevaar voor het voortbestaan van de staat zouden kunnen gaan vormen. Deze eenvoudige mensen zouden in een dergelijk geval vaak snel de mening toegedaan zijn, dat de Arabische staten met hun eisen en optreden toch eigenlijk wel gelijk zouden hebben.

Aanvallen op de EL Al vliegtuigen mogen dus vaak wat irrationeel schijnen en beschietingen zinloos, als daden van opgezweepte mensen, zonder enig werkelijk nut, maar de feiten liggen anders. De bij dergelijke aanslagen betrokken mensen weten zelfs waarschijnlijk niet, waarom zij worden opgezweept tot dergelijke daden, maar anderen weten wel degelijk, wat men hiermede bereiken kan. Het is nog altijd zo dat de marionettenspelers in de politiek hun poppen niet vertellen, waarover het eigenlijk gaat. Men zegt hen alleen, dat dit nuttig, groots, noodzakelijk is, dat men alleen zo de wereld kan bewijzen dat men nog bestaat, dat men nog meetelt, en dan zijn er altijd wel weer een paar dwazen, die het slachtoffer worden. Men heeft op deze wijze wel degelijk de mogelijkheid gevonden, onzekerheid te scheppen. Zou men daartegenover het land Israël met zijn goede burgerluchtvaart alleen zelf treffen, dan zou dit alles misschien nog aanvaardbaar zijn, daar dan de mensen van Israël wederkerig klappen uit zouden kunnen delen.

Maar juist dit oog om oog, tand om tand laat de wereldpolitiek niet toe. Er zijn natuurlijk wel mogelijkheden om iets te doen, maar wanneer men grote maatregelen neemt, dan zullen het altijd weer staatjes als Jordanië en Libanon zijn, die eraan zullen moeten geloven. Op de eenvoudige mensen maakt dit inderdaad indruk, maar bereiken doet men weinig. Alleen wanneer men Egypte, de werkelijke leider, zware slagen zou kunnen toebrengen, zou men ook meer duurzame resultaten kunnen bereiken. Dit echter zou voeren tot een ingrijpen van Rusland, terwijl ook China van zich zou laten horen. De andere landen in de wereld zouden tegen een dergelijke onrechtmatige daad en haar gevolgen niet in kunnen grijpen, zonder hun eigen verklaringen ongeldig te maken. Vandaar dat luchtpiraterij in het geval zoals dit te Genève, Rome en Athene heeft plaats gevonden, dus niet alleen vanuit politiek standpunt verantwoord en nuttig is, maar tegenover de gehele wereld bijdraagt tot het scheppen van een stemming, waarin men Israël niet onmiddellijk en zonder meer zal durven steunen, terwijl in eigen volk de stemming wordt gevormd van "wij kunnen ook nog iets" en zo het volk mee zal hebben op het ogenblik, dat men een regelrechte oorlog tegen Israël weer aan zal durven.

Uit alles blijkt, dat men inderdaad een groter ingrijpen tegen Israël aan het voorbereiden is, zodat men er wel zeker van kan zijn, dit aan de werkzaamheden van de luchtpiraten nog geen einde zal komen, ongeacht de maatregelen, die overal worden genomen om dergelijke dingen te voorkomen. Ook de vele protesten en de allerwege bestaande verontwaardiging zullen er mijns inziens niet toe bij kunnen dragen, dat de Arabische staten en groepen terughoudender zullen worden, zodat de vliegzeekerheid met El Al weer groter zou worden. Het is nog niet zo ver, dat men de vliegtuigen in de vlucht zal durven aanvallen - het radioverkeer is te goed om dit kans van slagen te geven -, maar bomexplosies aan boord van vliegtuigen kan men binnenkort wel verwachten, evenals reeksen van aanslagen, waarbij vestigingen van de El Al het slachtoffer zullen worden.

Toch zal deze strijd hoofdzakelijk tegen vliegtuigen en zaken worden gevoerd. Men zal reizigers niet zo graag het slachtoffer zien worden. In de eerste plaats heeft een aanval op onschuldige passagiers, waaronder vrouwen en kinderen, zelfs voor vele Arabieren een bijmaak van minderwaardigheid, terwijl in de plaats een dergelijke aanval veel strengere tegenmaatregelen zouden uitlokken van staten, die zich nu beperken tot het nemen van maatregelen en vergroting van de zekerheid voor de El Al op hun terrein. Men zal dus het symbool van de El Al aanvallen, zowel op vliegtuigen als in kantoren van de maatschappij. Misschien zal men zelfs zover gaan, dat men vertegenwoordigers van de maatschappij zoekt te schaden. Het is bijvoorbeeld geheel niet uitgesloten, dat binnen enige tijd in Amsterdam een ontploffing plaats vindt, waarbij het kantoor van de El Al wordt getroffen.

Met het voorgaande heb ik mijns inziens aangetoond, dat met bedrijven van piraterij wel degelijk concrete politieke belangen gediend worden. Ik sprak daarbij echter voornamelijk over Israël, dat in dit kader als voorbeeld voor verhoudingen in Europa en Afrika moest dienen. Zodra wij ons bezig gaan houden met de Amerika's blijken de waarden echter weer anders verdeeld te zijn. In de eerste plaats is de houding tegenover luchtverkeer in Amerika, waar de afstanden vaak zeer groot zijn, een ongeveer gelijke positie als in de sovjetgebieden - zij het, dat het massavervoer zich hier reeds eerder ontwikkelde. De vliegtuigen vervangen vaak treinverbindingen, in vele gevallen functioneren vliegtuigen als soort supersnelle, maar redelijk goedkope bussen tussen grote steden. In de Caraïbische zee is het passagiersverkeer per boot heel wat minder belangrijk dan het luchtverkeer. Wie deze zeeën per boot bevaart, zal waarschijnlijk van een cruise genieten of over buitengewoon veel tijd beschikken. Eenieder, die zaken heeft, en weinig tijd, verplaatst zich per vliegtuig. In geheel Zuid-Amerika zijn de afstanden groot en zijn de wegen en verbindingen van vaak zeer slechte aard. Wanneer u in Brazilië van bijvoorbeeld Santos naar Belem wilt, zult u rond 7 dagen reizen en varen. U kunt echter in rond 4 uren hetzelfde traject in de lucht afleggen, middels een lijndienst. De vliegtuigen, die hier zijn ingezet, zijn vaak niet al te fraai. Gaat men nog verder het binnenland in, dan ontmoet men vaak zelfs vliegende wrakken. Maar zij zijn snel en overbruggen in uren afstanden, die over land weken of zelfs maanden zouden kosten. Dergelijke luchtverbindingen worden in de eerste plaats vanuit nuttigheidsoogpunt gezien en vormen minder een bron van trots, zodat zij ook minder prestige dragen.

Wanneer bijvoorbeeld een vliegtuig op weg naar Key West wordt gedwongen door te vliegen naar Cuba, zal men dit niet in de eerste plaats beschouwen als een aantasting van prestige. Er zijn te veel luchtlijnen, te veel vliegtuigen. Het is in wezen niet zo belangrijk, dat er zo nu en dan eens een geschaakt wordt. De erger geldt in de eerste plaats het tijdsverlies. Wanneer de een of andere idioot in uw land in staat zou zijn, om een trein, die naar Maastricht heet te gaan, onder bedreiging naar Leeuwarden te doen rijden, zouden de passagiers - misschien na het afleveren ter plaatse van de resten van de dader misschien - zich voornamelijk druk maken over het tijdsverlies en de daaruit voor hen voortkomende schade. Men zal vooral spreken over het gemene van mensen, die het ganse verkeer op een dergelijke wijze in de war gooien en anderen daarvan de schade laten dragen. Deze reactie overheerst bij dergelijke gevallen van luchtpiraterij in de USA.

Toch heeft een dergelijke daad wel zin en enig nut. Er zijn altijd weer domme mensen, die menen, dat een dergelijke overval in de lucht, een dergelijke stunt, getuigt van macht en moed. Wanneer een vliegtuig van een Zuid-Amerikaanse staat wordt ontvoerd, zal dit voor Cuba in zekere zin reclame zijn. In landen, waar opstandelingen zijn, kan dit betekenen, dat men iets meer steun van de bevolking of delen daarvan kan verwachten. Voor Cuba zelf is het op het ogenblik echter niet zo aangenaam meer, wanneer iemand uit Noord-Amerika een vliegtuig wegneemt. De Noord-Amerikanen worden maar onprettig gezind, men kan met het vliegtuig of de passagiers nietsdoen - zelfs wanneer men tracht te doen alsof, men zal toch weer alles vrij moeten geven - men heeft onaangename publiciteit en demonstreert tegenover de minder geletterden eigen onmacht, daar dezen zullen denken: Zie je wel! Tegen de Amerikanen durft men toch niets te doen, daaraan durft men niet komen. Voor de Amerikanen is het echter wel aangenaam, dat zij door iets dergelijks een reden te meer hebben weer eens te keer te gaan tegen Castro en de zijnen.

Want Castro is een communist, die gevaarlijk dicht bij het Amerikaanse continent zit en bovendien nog zendelingen naar alle landen doet gaan, ook waar het Amerikaanse kapitaal liever een wat geregeld bestuur heeft, zelfs al zou dat wat dictatoriaal zijn, omdat zo eigen belangen het beste worden gediend. Door dit alles is een vreemde situatie ontstaan? De Amerikanen maken propagandistisch gebruik van de ontvoering van hun eigen vliegtuigen en zijn kennelijk in bepaalde gevallen zelfs dankbaar voor een dergelijke ontvoering. Aan de andere kant blijken de Cubanen bij dergelijke ontvoeringen, vooral wanneer het geen vliegtuigen betreft, die in de USA zelf hun bestemming hebben, eveneens bij dergelijke daden belang te hebben, wat het geheel tot een nogal verwarde situatie maakt.

Deze luchtpiraten in de burgerluchtvaart zijn echter zeker niet de voornaamsten, al krijgen zij ook de meeste publiciteit. Er is een andere soort piraten - als dat al het juiste woord is - die zich vooral richten op het ontvoeren of doen ontvoeren van militaire vliegtuigen etcetera. Om de zin daarvan te begrijpen, moet men rekening houden met het volgende. Men heeft in bijna elk belangrijk land bijzondere geheimen. Zelfs Nederland zou bijzondere geheimen kunnen hebben, wanneer men niet, zo loyaal als men hier in dergelijke gevallen wel meer pleegt te zijn, in ruil voor bepaalde politieke- of handelsvoordelen, aan Nato-partners had geschonken, zoals wijzigingen in de bedrading van apparaturen, aansluiting en afscherming van bepaalde servomotoren enzovoort. Zelfs Nederland heeft echter enkele geheimen op het gebied van luchtvaart en techniek. Andere landen, als bijvoorbeeld USA en Frankrijk, Rusland, Japan en Engeland hebben vele dergelijke geheimen van meer of minder belang. Dergelijke landen bouwen op het ogenblik apparaten en vliegtuigen, die vaak zonder voorbeelden moeilijk na te bouwen zijn en in vele gevallen over bijzondere capaciteiten beschikken.

Op het ogenblik worden bijvoorbeeld vliegtuigen gebouwd, die bijna niet door radar kunnen worden geconstateerd. Wanneer deze vliegtuigen een snelheid van rond mach 1 bereiken, is de impuls zo zwak, dat zij op enige hoogte niet meer door radar kunnen worden gevolgd. Wanneer een tegenstander nu een dergelijk vliegtuig in handen weet te krijgen, kan hij niet alleen zelf een soortgelijk vliegtuig bouwen - misschien zou dit ook zonder meer wel kunnen doen, - maar hij kan vooral nagaan, wat de tegenpartij gedaan heeft om dit effect te bereiken en zal

waarschijnlijk een methode kunnen vinden om dergelijke vliegtuigen toch weer normaal te registreren, door eigen apparaten nu aan te passen aan de geconstateerde wijze van constructie. Bekende voorbeelden van dergelijke geheime installaties zijn bijvoorbeeld de spionagevliegtuigen van de USA, waarvan er enkele werden neergehaald in Rusland; deze vliegtuigen waren door het daarin aanwezige bijzondere instrumentarium buitengewoon kostbaar. De Russen hebben precies na kunnen gaan, hoe dergelijke vliegtuigen in elkander zaten en konden afweermaatregelen op grond van deze onderzoeksresultaten treffen. Voor de mensen, die van de top-secret diensten waren in de USA, was dit een grote tegenslag. Op soortgelijke wijze was de in beslagname van het spionageschip door Noord-Korea een harde slag. Ook hier werd niets vernietigd en kwamen vele zeer geheime installaties in handen van de vijand. Ook in dit geval kan men wel stellen, dat er in feite een vorm van zeeroverij plaats vond: het schip werd in beslag genomen in de internationale wateren en had niets gedaan wat door de internationale regelingen verboden is. Eenzijdig zijn dergelijke dingen echter niet: enige van de nieuwste Migs bijvoorbeeld werden door de Amerikanen in beslag genomen en onderzocht na een noodlanding, ofschoon men toch volgens de geldende gebruiken geen recht had onder deze omstandigheden tot zoiets over te gaan.

Iedereen tracht van de anderen zoveel mogelijk geheimen te stelen. Hier heeft zich dan ook een vorm van roverij en luchtpiraterij ontwikkeld, die niet meer in de lucht bedreven wordt, maar eerder wordt georganiseerd op kantoren en via contacten aan anderen wordt opgedrongen. Om u een beeld te geven van de wijze, waarop dit werkt: Wanneer u bijvoorbeeld in West-Duitsland één van de nieuwe typen Amerikaanse, Franse, of andere vliegtuigen wenst weg te nemen en daarmee naar door Rusland beheerst terrein kunt vluchten, zult u - indien niemand u kan bewijzen, dat u dit deed, of u zich een andere persoonlijkheid weet aan te nemen - naar het westen terug kunnen keren met een kleine vergoeding ter hoogte van rond 1.000.000 dollar. De Amerikanen zijn met de directe vergoedingen wat zuiniger. Zij geven echter een beter politiek asiel - dus meer zekerheid - plus een soort lijfrente. Men betaalt degene, die een nieuw type vliegtuig weet af te leveren op een Amerikaanse basis contant 100.000 tot 200.000 dollar uit, maar garandeert daarnaast, dat men de eerste drie jaren voor zijn vroegere werkgevers verborgen en onbereikbaar zal blijven. In die periode zal men in redelijke luxe kunnen leven, terwijl men daarnaast een baantje of sinecure krijgt die tussen de 20.000 tot 30.000 dollar per jaar oplevert.

U ziet, dat men moeite noch kosten spaart, om het materiaal van de tegenpartij in handen te krijgen. Uit de aard der zaak geldt, hetgeen ik aan getallen noemde, alleen wanneer het gaat om werkelijk nieuwe typen, waarvan men nog geen volledige exemplaren in handen heeft gekregen, terwijl daarnaast toelichtingen en verdere inlichtingen naar vermogen in de prijs zijn inbegrepen. U vraagt zich misschien af, of er geen eenvoudiger weg bestaat om dergelijke gegevens te verkrijgen. Deze wegen bestaan zeker, ofschoon zij, gezien de noodzakelijke apparaten en netten, in wezen even kostbaar zijn. Een belangrijke factor bij het geven van dergelijke hoge beloningen is echter, dat men met het vangen of doen overlopen van een tegenstander reclame kan maken.

Dat Korea - in feite Rusland, maar officieel Korea - over het spionageschip zoveel ophef heeft gemaakt en dat de Amerikanen er niet onderuit konden eveneens publiciteit te geven aan het gebeurde en veel moesten toegeven, om temeer de bemanning weer vrij te krijgen, was reclame, en beïnvloedde het prestige van de betrokkenen bij anderen. In dit geval was de reactie van vele eenvoudigen in de communistische gebieden: zie je wel, die Amerikanen denken nu wel, dat zij zich alles kunnen permitteren maar wij kunnen ook wat. Wij hoeven niet naar dergelijke middelen te grijpen. Degenen, die wat meer beseffen van de feitelijke toestand, reageren op een dergelijke kwestie vaak met een: nu weten wij dus alle geheimen van de tegenpartij; de Russen - of wijzelf - zijn ook niet zo slecht op dit terrein, zodat wij nu beter zijn dan wie dan ook.

Wel dient men er rekening mee te houden, dat de publiciteit vaak langere tijd wordt uitgesteld, omdat men eerst alle resultaten wil verwerken voor men het publiek en daarmee ook de tegenstander duidelijk laat weten, hoever men is gekomen. Zo is er bijvoorbeeld weinig of geen

publiciteit gemaakt over een vliegtuig van Russische makelij, dat in de buurt van Rome is geland niet lang geleden. Het vliegtuig in kwestie werd onmiddellijk via een marineschip naar de USA vervoerd. Het betrof hier een wijziging van een bestaand type vliegtuig, waarbij in de neus een radarinstallatie was aangebracht, die normaal voor oriëntatie kon worden gebruikt, maar via een bepaalde schakeling ook als automatische vuurleidingsinstallatie gebruikt kon worden voor enkele boordkanonnen. Dit geval is doodgezwegen, vermoedelijk, omdat men eerst zeker wilde zijn, dat men dergelijke apparaten zelf kan maken en zo mogelijk ook bestrijden, voor men luidkeels kennisgeeft van deze "overloper". Zo bezien ontstaat een eigenaardig beeld: het is bij de luchtpiraterij en andere diefstallen, inbeslag nemingen en terreurdaden dus niet in de eerste plaats te doen om het verkrijgen van vervoer, materiaal, gegevens. Op de keper beschouwd is het geheel eerder deel van een levensgroot spel van zeer geheime instanties, die niet in de eerste plaats schijnen te denken aan mensenlevens of materiaal, maar eigenlijk voornamelijk bezeten schijnen te zijn van het handhaven en uitbreiden van eigen reputatie.

Daarmede ben ik tot een punt gekomen, dat, naar ik meen, in uw dagen wel zeer actueel is. Een geheime dienst kan natuurlijk niet adverteren met zijn successen. Iets wat vele beambten van dergelijke instanties heel erg jammer vinden. Uw BVD (Binnenlandse Veiligheidsdienst, Red.) zou bijvoorbeeld vaak uit willen roepen: deze resultaten hebben wij behaald. Maar dat mag nu immers niet, want zowel de dienst als haar resultaten zijn in wezen geheim. En als men te luidkeels eigen verdiensten zou verkondigen, zou de BVD geen veiligheid meer in zijn naam hebben. Dat is niet aanvaardbaar. Men moet dus eigenlijk resultaten behalen, zonder dat men daarmede werkelijk iets over zichzelf zegt. Die resultaten moeten temeer bij concurrerende geheime diensten bekend worden..... De ontvoering van een geleerde, de vlucht van een diplomaat zijn vaak visitekaartjes van dergelijke instanties. Vele revoluties zijn eigenlijk een soort visitekaartje van de een of andere geheime instantie.

Wanneer u bijvoorbeeld hoort, hoe in bepaalde delen van Afrika het communisme in opmars is, zodat verschillende staten op het ogenblik een communistisch bestuur hebben, moet u vooral niet denken, dat deze negers nu ook werkelijk opeens communisten zijn geworden. De meesten weten waarschijnlijk niet eens wie eigenlijk Karl Marx was en als zij zijn naam al kennen, denken zij waarschijnlijk, dat dit de naam van de Russische versie voor Sinterklaas is. Voor de meesten in kwestie gaat het zelfs niet om mogelijke strategische belangen, maar eenvoudig om een bewijs van eigen doeltreffendheid voor het aan de macht helpen van een regime. Zoals anderen weer uiterst rechtse regeringen aan het bewind weten te brengen. Het gaat er voor de betrokken instanties vaak alleen maar om eigen doeltreffendheid en macht te demonstreren, terwijl de ontstane ellende, de menselevens, die dit alles kost, niet worden geteld. Zelfs de vraag, of iets dergelijks voor de wereldvrede een groot gevaar kan gaan betekenen, interesseert die dienst eigenlijk niet veel. Haar interesseert alleen het bereiken van resultaten.

Uit de aard der zaak, wordt bij u het meeste gesproken over de CIA, omdat de communisten graag aanvallen doen op deze in wezen zenuwachtige en vaak ook zeer doelmatig werkende geheime dienst. U moet echter niet denken, dat de CIA alleen bestaat uit louter slechtaards, die aan niets denken dan aan het onderwerpen van de gehele wereld aan hun imperialistische dromen, terwijl in Rusland alleen maar brave en zoete mensen zitten, die onder het genot van wodka en kaviaar, zingende over de Volgabootsman, trachten de wereld met een zacht lijntje van zichzelf te redden. Zo is het nu ook weer niet. Eerder is het zo, dat men over het werkelijke bestaan en werken van de Russische geheime diensten veel minder kan zeggen. Ook deze diensten werken voor een groot deel - zoals tegenwoordig gebruikelijk is - via diplomatieke kanalen. Onder de personeelsbezetting van de Russische ambassade in Nederland zou men bijvoorbeeld enkele functionarissen van de spionnagedienst - van de veiligheidsdienst anti-spionage - kunnen noemen, ofschoon het voornaamste netwerk in Europa op het ogenblik - wanneer ik mij niet vergis - nog zetelt in Brussel en Zürich.

Deze Russen doen in feite niet veel meer of minder dan gegevens verzamelen; zij doen er veel minder mee, dan u zou denken, ook al is de strijd vaak hard. De Russen wensen namelijk geen plotselinge revolutie in Europa. Dit zou voor hen en hun macht slechts gevaarlijk kunnen worden. Zij hebben meer belang bij het langzaam veranderen van de publieke opinie. En juist dit kun

je moeilijk doen, terwijl je vertelt of laat uitlekken, dat je dit tracht te doen. Als u tegen de mensen zegt, dat u hen staat te bedriegen, dan bedriegt u ze niet werkelijk meer, nietwaar? Toch is een groot deel van de uiterst links gerichte propaganda in de laatste tijd iets, dat door deze geheime diesten wordt gestimuleerd, geleid en vaak zelfs betaald. Hierbij is men verstandiger dan de Amerikanen. Dezen namelijk verleenden eenvoudig subsidies aan bijvoorbeeld studentenverenigingen en dergelijke. Het gevolg was, dat iedereen zei: dat pro-Amerikaanse gedoe kennen wij nu wel, veel van dit alles komt direct van de CIA. Maar wie kan bewijzen, dat een groep, die zelf niet eens weet dat zij gesubsidieerd wordt, waarvan men niet eens zou kunnen bewijzen, dat zij geregeld gesubsidieerd wordt, een groep, die op een schoen en een slof door het leven heen huppelt, van een bepaalde wijze opeens voor belangrijke, vaak toch wel kostbare demonstraties en bijeenkomsten, gelden en materieel blijkt te hebben, door de Russen of Chinezen wordt betaald? Er zijn zoveel schakels, dat je dit eenvoudig niet aan kunt tonen. Juist dit maakt dergelijke demonstraties veel succesvoller dan demonstraties van groepen, waarbij men onmiddellijk kan zeggen: "o, maar daar zit die of die achter".

Er is dus een verschil in werkwijze ontstaan, die, naar ik meen, ook in facetten als de luchtpiraterij - waarover ik begon - kenbaar wordt. Er zijn groepen, die geen behoefte hebben aan eclatante successen naar buiten toe, maar eerder trachten een publieke opinie te beïnvloeden. Hierin vinden zij hun grootste bestaansrecht, rechtvaardiging. Deze werken van onderaf. Anderen werken met veel reclame en koesteren kennelijk het denkbeeld, dat men een beïnvloeden van een volk vooral van bovenaf tot stand moet brengen. Het grote verschil in het optreden van verschillende instanties wordt voornamelijk bepaald door hun stelling: werken zij van bovenuit of zoeken zij invloed van onderaf. Wat de Amerikanen betreft blijkt, dat zij in de meeste gevallen van bovenaf trachten te werken. Iets, wat niet altijd blijvende succesmogelijkheden in zich bergt. Op soortgelijke wijze werken de Fransen, die overigens ook een zeer redelijke geheime dienst opgebouwd hebben, die vooral in Noord-Afrika en Zuid-Europa zelfs bijzonder goed te noemen is. De Engelsen hebben op het ogenblik geen geheime dienst meer die buitengewoon doelmatig opereert, al beschikken zij vooral in Azië en zelfs in Rood China over enkele netwerken, die tot de besten ter wereld behoren. De Japanse geheime diensten en de zogenaamde coördinerende diensten van de CIA, werkende vanuit Tokio zijn echter kapitaalkrachtiger en beschikken over meer mensenmateriaal, maar kunnen mijns inziens wat successen betreft, maar net op gelijke voet werken met de Engelsen in uit gebied.

Zeker is, dat dit schaakspel van de geheime diensten veel geld kost en veel mensenlevens eist. Het gehele spel zou echter zinloos worden op het ogenblik, dat men openheid zou kennen. Een luchtpiraat die zonder meer in staat is een kaartje naar Cuba te kopen en zijn reis zonder overlast kan volbrengen, zal geen vliegtuig meer stelen, wanneer eenieder weet, dat hij deze mogelijkheid had. De piraat, die niet meer beloond wordt voor het overbrengen van een geheim of nieuw vliegtuig naar een vreemde mogendheid, maar rustig daarvoor in staat van beschuldiging wordt gesteld, zal geen vliegtuigen en apparaten meer stelen. Geheimhouding, onnodige geheimzinnigheid zelfs, de angst, dat anderen zullen zien, wat je werkelijk bent, kunt of doet, speelt in de wereld van de geheimen op het ogenblik de hoofdrol. Het gevolg is, dat bij vele instanties een mentaliteit is ontstaan, die, gezien vanuit mijn standpunt, deplorabel is.

Wij mogen niet meer zeggen, wat er werkelijk is. Je moogt bijvoorbeeld niet zeggen, dat Nederland zijn leger net zo goed af zou kunnen schaffen, omdat het, zoals het nu bestaat in feite waardeloos is en ten hoogste bestemd kan worden tot het opknappen van vuile werkjes en loopjongensdiensten voor andere Natomachten. Je mag het niet zeggen, maar het is zo. Dat de Nederlandse bewapening in deze dagen belachelijk is, daar zij juist iets te goed is om alleen maar een symbool te zijn, maar veel te slecht is om praktisch bruikbaar te zijn, weet men wel, maar durft men eenvoudig niet toe te geven uit angst voor eventuele reacties, zowel van het publiek als van bondgenoten. Zoals men natuurlijk ook niet luidkeels mag zeggen, dat de gemiddelde mentaliteit van de huidige Belgische soldaat zodanig slecht is, dat hij voor parades wel bruikbaar zal zijn, maar voor werkelijke gevechten zelfs gevaarlijk kan worden. Om het eenvoudig te zeggen: zij geloven niet genoeg in het belang van de dingen, waarvoor zij zouden moeten vechten. In het Franse leger is de kloof tussen soldaten en officieren zo groot aan het

worden, dat vele officieren zouden sneuvelen, zodra een werkelijke oorlog uitbreekt, zelfs al zou de vijand alleen met losse flodders schieten.

De meeste landen weten zelf wel, hoe zij ervoor staan, maar niemand durft zoiets te zeggen en zal alles doen om te voorkomen dat iemand, die deskundig heet te zijn, iets dergelijks zou durven publiceren. Men vreest, dat anders te veel aanzien te loor zou gaan. In Nederland durft men niet te zeggen, dat het hoogste tijd wordt om op te houden met het soldaatje spelen, zoals dat tot nu toe overheerst. Men durft niet te zeggen wat men te kort komt, om een doelmatig leger te vormen - men meent waarschijnlijk, dat de Russen dit wel weten, maar voorlopig niet zullen publiceren, zodat weer een kabinet kan blijven zitten - terwijl men kennelijk de moed ook niet opbrengt, om aan te geven wat men werkelijk voor defensie zou moeten besteden om in de hedendaagse wereld werkelijk mee te kunnen tellen.

De Russen hebben, zoals zij zelf weten, ook hun zwakke punten. Deze bestaan enigzins tegenover de USA, maar in veel grotere mate tegenover Rood China. Want Rood China beschikt over een aantal intercontinentale ballistische missielen, waarover je niet meer kunt lachen. En wanneer men daar nog een jaar of tien verder zou kunnen gaan, zou Rusland in grote moeilijkheden komen. Een groot deel van de moderne afweer voor raketten, die wordt opgebouwd, is dan ook mede of zelfs voornamelijk bestemd tegen missielen, die men uit de richting van China zou vrezes. De waarheid over China schijnt niemand te willen weten. Wat men ervan weet, geldt als één der diepste geheimen. De mensen zijn immers al bang genoeg voor het gele gevaar en een besef van de groei aan macht van dit land zou weleens kunnen resulteren in de eis, dat men zijn houding tegenover dit land wijzigen zou. Wat vele politici en beampten aan aanzien zou kosten.

De Amerikanen weten heel goed, dat zij op korte termijn, ten aanzien van hun bewapening een algehele volte face moeten maken. Zij zullen moeten uitmaken, wat zij nu eigenlijk verlangen. Indien zij verder een bemande luchtmacht wensen te behouden, zullen zij vliegtuigen moeten ontwikkelen die in staat zijn tot een snelheid en manoeuvreerbaarheid, waardoor zij ook raketten van de nieuwere typen met succes aan kunnen vallen. Dit betekent, dat grote delen van de acties geheel automatisch zouden moeten zijn, omdat het menselijke brein en zenuwstelsel nu eenmaal niet in staat zijn om op dergelijk opdrachten snel genoeg te reageren. Pogingen in deze richting werden overigens reeds gedaan, maar werden als te kostbaar terzijde gesteld. Aan de andere kant betekent een alleen nog maar werken met missielen, dat het aanzien van de luchtmacht er zeer zou onder lijden. Dat wil men niet. Daarom houdt men de feitelijke situatie maar liever geheim, zelfs wanneer dit betekent, dat men zo dadelijk, wanneer er een oorlog uit zou breken, niet tot een werkelijk doelmatige verdediging in staat zou zijn.

De geheinzinnigheid wordt nog groter, wanneer het gaat om de wapens welke men op het ogenblik ontwikkelt. Ik denk dan ook, dat vele mensen zouden gruwen, wanneer zij zouden horen, dat bijvoorbeeld hun eigen land bezig is met het ontwikkelen van een bacterie, die een besmettelijke vorm van zenuwverlamming veroorzaakt - een soort ziekte, die niet onmiddellijk de dood veroorzaakt, maar de lijders daaraan na ongeveer drie maanden van grote pijnen uiteindelijk doet sterven, tenzij zij voordien en soort inenting krijgen. Eenieder zou dit onaanvaardbaar, onmenselijk vinden. Toch wordt een dergelijk gif inderdaad ontwikkeld en heeft men reeds plannen, hoe en wanneer dit uitgezaaid zou moeten worden.

Zoals de meesten van u waarschijnlijk niet weten, dat er al proeven zijn genomen in onder meer Vietnam met stoffen, die de gehele plantengroei en daarmee de oogst aantasten. Wel heeft u gehoord van de zogenaamde ontbladering van de jungle met bepaalde chemicaliën. Maar een werkelijke betekenis daarvan zal u waarschijnlijk wel zijn ontgaan. U hebt er nooit over nagedacht, wat zoiets zou kunnen betekenen voor een land. Het zou, zelfs wanneer het alleen maar bomen betreffen zou, wat niet het geval is, een verandering van het klimaat, een grote wijziging in luchtvochtigheid en grondvocht kunnen betekenen. Zelfs de samenstelling van de lucht zou in zeer korte tijd veranderen, met als gevolg voor menigeen ademhalingsmoeilijkheden, zeker wanneer er industrieën in de buurt zijn. Maar het betekent ook, dat de gehele plantengroei geremd en misschien zelfs blijvend geschaad zou worden,

landbouwgewassen en al. Daarover praat men liever maar niet. Want anders zouden gewone mensen, die andere denkbeelden hebben over menselijkheid, dingen kunnen gaan eisen van de geheimhouders, die zij niet kunnen of durven geven. En zelfs, wanneer toegeven mogelijk zou zijn, zou men toch vele zeer kostbare projecten moeten staken en vele mogelijkheden moeten opgeven, die regeerders om de een of andere reden erg lief plegen te zijn.

In Rusland liggen de zaken net zoals elders. Er zijn natuurlijk verschillen, zeker wat de uitingen betreft. Zo is daar de strijd tussen de valken en de duiven. Denkt u aan mensen die oorlog willen en mensen, die vechten voor de vrede. In feite vechten zij alleen voor een verschillende opvatting omtrent het bereiken van een uiteindelijke wereldheerschappij. De valk zegt: macht is gezag. Dus streven wij naar een directe en zo volledig mogelijke overheersing; de andere groep zegt: wij moeten een langzame evolutie in eigen land doormaken, tot wij als het ware kapitalistischer worden dan het kapitalisme en zo alle kapitalistische staten in onze invloedssfeer op kunnen slokken, zodat wij hen uiteindelijk deel kunnen doen maken van onze ideologie, het communisme. Kort en goed: wat de één denkt te doen met kanonnen, wil de ander tot stand brengen door het ontwrichten van de wereldmarkt. Ik weet niet, of het uiteindelijke verschil zo groot is. Zelfs dit mag men volgens velen niet zo stellen: de duiven zijn mensen, die strijden voor de wereldvrede en beseffen dat ook het kapitalisme zijn goede kanten heeft. Kijk maar naar Tsjechoslowakije. En dan noemt men een land, dat van de machtsdrang van een van genoemde partijen het slachtoffer is geworden, maar desalniettemin, indien u het mij vraagt, een gevaarlijker vorm van communisme had ontwikkeld en zelfs nu nog weet te handhaven, dan de Russen ooit tot stand hebben gebracht; een staat waarin de mensen vrij en gelukkig zijn, terwijl toch gelijktijdig een absolute scholing in één richting en de mogelijkheid tot absolute beheersing van de massa blijft bestaan.

Maar ja, dergelijke dingen mag je eenvoudig niet zeggen. Wanneer je dergelijke dingen weet, is geheimhouding haast verplicht. Men vertelt dan ook wel als grapje: wanneer een staatsman een grote stommitieit uithaalt, is er altijd wel iemand, die daarop onmiddellijk een stempel drukt met "top secret". Dat is natuurlijk overdreven. Maar het is toch wel zo, dat vele dingen die voor eenieder onaanvaardbaar zijn, eenvoudig geheim worden gehouden, tot daaraan niets meer veranderd kan worden. Dit zou in de komende dagen weleens zeer belangrijk kunnen zijn: wanneer een luchtpiraat een vliegtuig kaapt, dan ontwricht hij daarmee een dienstregeling, maar wanneer ik in staat ben een tijdlang besluiten te nemen, zonder dat men mij kan controleren, dan kan ik daarmee de mensen voor een fait accompli stellen. Wanneer Nigeria meer krijgt dan Biafra, dan is dat voor vele Nederlanders onaanvaardbaar. Maar wanneer ik zorg, dat het eerst maar eens gegeven is, dan hindert dit verzet toch niet meer? Er is immers niemand meer, die het terug kan gaan halen? Wanneer ik in een bepaalde stad dingen af moet breken en bouwen, terwijl velen daartegen zijn, dan zorg ik er eenvoudig voor, dat de zaak is afgebroken voor men weet wat ik in feite ga doen. Ik geef misschien zelfs een valse voorstelling van zaken door plannen te openbaren, waarvan ik weet, dat zij niet uitvoerbaar zijn. Dan kan ik ondertussen zoveel verplichtingen aangaan, dat het haast onmogelijk is een fiat op mijn plannen te weigeren. Dit is iets, wat overal wordt gebruikt, iets wat overal, zelfs in uw eigen stad, steeds weer wordt toegepast.

En daarmee zijn wij terug bij ons punt van uitgang: de luchtpiraten, zoals dezen bijvoorbeeld tegen de El Al nu opereren. Het zou de Arabieren wel degelijk mogelijk zijn met een directe en onverwachte aanval een groot deel van de vliegtuigen van de El Al uit te schakelen. Maar dat zou een directe aanval zijn, die niet getolereerd kan worden. Wanneer ik nu maar zeg, dat ik nergens iets van af weet, maar gelijktijdig steeds meer onzekerheid schep en schade veroorzaak, zal ik mijn doel kunnen bereiken. Het uitschakelen van deskundig personeel zou daarbij weleens steeds meer de voorkeur krijgen, omdat dit personeel voor een groot deel ook de oorlogsvliegers van morgen mee omvat. Zolang het geheim blijft, waar de eigenlijke opzet vandaan komt en ik officieel alles kan ontkennen, ja, zelfs betreuren, zal niemand ertoe overgaan tijdig in te grijpen, nietwaar?

De officiële geheimhouding heeft kennelijk in dergelijke gevallen ten doel eigen verantwoordelijkheid af te schuiven op anderen en zo eigen doel te bereiken. Ook dit gebeurt

meer, dan u zou denken. Het zal u bekend zijn, dat bepaalde firma's nogal eens eigenaardig optreden in zogenaamde ontwikkelingslanden. Zij weten aan politieke invloed te winnen en maken soms op de duur zelfs de dienst uit ten aanzien van buitenlandse en interne verhoudingen. Nu kan niemand natuurlijk zeggen, dat dit een kolonialisme is van een bepaalde staat, zeker niet, wanneer de firma zogenaamde internationaal is. Niemand kan dan met zekerheid zeggen, dat deze of gene staat middels deze firma eigen belangen dient, nietwaar? Door dergelijke vormen van geheimhouding wordt veel in de wereld eenvoudig verzeikt, door de vele beperkingen, die men de mensen op pleegt te leggen op de meest verschillende gronden, scheidt men tevens de mogelijkheid de mensen steeds meer te misleiden op de punten, die van werkelijk belang zijn.

Niemand van u weet, hoe gevaarlijk de toestand in de wereld op het ogenblik wel is. Niemand van u weet, hoeveel van de zogenaamde gevaren in de wereld, waarmede u wordt geconfronteerd, in feite niets anders dan een bluff zijn, waarbij vaak de zogenaamde slachtoffers bewust de zogenaamde dreiging zelf hebben uitgelokt, om hierdoor iets te kunnen bereiken. Niemand van u weet iets. U ziet alleen de piraat, die met een pistool een vliegtuigbemanning dwingt in Cuba te landen, of de man, die terreur tracht te zaaien door een vliegtuig met een machinepistool te beschieten. Die dingen moogt u zien. Maar ziet u ook, wat erachter schuilt? Neen. Voor uw gemoedsrust is dat misschien ook wel te verkiezen. Ik vraag mij echter wel af, of dit uw inzicht in de werkelijkheid en uw juistheid van denken en handelen bevordert. U weet heus wel, dat een geschil tussen Israël en de Arabische staten nabij is. Maar u kunt niet oordelen over de werkelijke feiten. Wanneer bekend zou worden, wie er achter de Palestijnse bevrijdingsorganisatie en dergelijke in feite zijn als machthebbers, zou dit alleen waarschijnlijk reeds genoeg zijn om een aanval te voorkomen. U zult daarover echter, naar ik vrees, niet al te veel horen. Wanneer de staatslieden in het geheim regeren, geven "zij" het volk brood en spelen. Ik wens u veel plezier met de beslissende wedstrijd tussen Ajax en Benfica. Zolang u daarover denkt, kunt u in ieder geval niemand hinderen, nietwaar? Heeft u commentaar?

Vraag: Doet de Nederlandse regering alles, wat u nu gezegd hebt, ook?

Antwoord: Officieel weet de Nederlandse regering slechts alles, wat zij wenst te weten en bovendien wat de buitenlandse politiek betreft dan nog slechts in de interpretatie van Jozef (Lunz). Wat erop neer komt, dat de voorlichting uitvoeriger is dan het begrip wil opnemen en dat het begrip afneemt, naarmate de noodzaak tot actie zich opdringt. Dit komt niet alleen in Nederland voor, maar is in de praktijk in alle landen hetzelfde.

Vraag: Is er nog een toezicht van wat wij de oudere Broeders kunnen noemen en kunnen dezen ons uiteindelijk nog leiden?

Antwoord: Er is geestelijke leiding. De Geest tracht inzicht en voorlichting te geven. Wanneer de mensheid ondanks dit alles zichzelf met alle geweld zou willen vernietigen, zou de Geest echter niet de macht hebben om haar tegen te houden. Zeer velen in de Geest zouden dan zelfs reageren: laat het dan maar goed gebeuren, dan zullen de geesten, die morgen incarneren tenminste de kans krijgen aan de verwarringen van heden te ontkomen.

Mag ik ten slotte u wijzen op de diepere zin van mijn betoog? Ik heb voortdurend gewezen op geheimhouding, mensen achter de schermen. Uw oordeel, uw benadering van problemen wordt door een groot deel bepaald door anderen. Wanneer u die anderen blijft volgen, ook op punten waar u zelf twijfel kent, gemakshalve aannemende dat anderen het beter zullen weten dan uzelf op die punten, daar u zelf de zaken kunt kennen en controleren, ben u een dwaas. Een mens moet leren zelf te denken. Hij moet trachten de ban van geheimhouding te breken, zelfs al heet het, dat alleen daardoor zijn land, volk, natie, beschermd kan worden. Hij moet trachten de ban van geheimhouding en geheimzinnigheid overal te verbreken, waar hij haar ontmoet en niet slechts in zekere richting of op een bepaald terrein. Men moet niet reageren op onrecht, begaan door de ene partij en het onrecht van de andere partij over het hoofd zien. Een mens moet leren zelf te denken. Wanneer je tegen onrecht ageert, móet je ageren. Overal waar onrecht plaats vindt. Dan mag je geen verschil maken tussen bijvoorbeeld een Russische en een Amerikaanse ambassade. Je moet als mens trachten zelf te denken en wanneer je eenmaal meent, te moeten

reageren zelfstandig, bewust en alleen reageren volgens eigen overtuiging. De geheimhouding, dus spel, waarvan het optreden van luchtpiraten uiteindelijk slechts een symptoom is, kan alleen gespeeld worden omdat mensen zich steeds weer op laten zwepen, zonder verder zelf te denken, omdat de mensen aannemen, wat anderen hen zeggen, zonder zich af te vragen, of het ook anders zou kunnen zijn.

Mensen laten zich opzweepen om zichzelf en anderen te offeren, waar het niet noodzakelijk is, alleen maar, omdat zij niet diep genoeg durven nadenken over de feiten. Een mens die zelfstandig denkt en leeft kan, geestelijk zowel als materieel, de juiste houding vinden. Eerst een mens, die bewust zelf leeft, denkt, reageert, een mens, die zich niet stoort aan de maatstaven, proclamaties en halve bewijzen, die anderen aanvoeren, maar ofwel een geheel open bewijsvoering eist - zodat hij alles ook controleren kan, dan wel handelt volgens eigen besef en oordeel - kan in de verwarring van deze wereld weer enige zinrijkheid brengen. Dit is de methode om bewuster en beter te leven, dus ook de methode om de eigenaardige en vaak fatale prestigestrijd, - die zich afspeelt op deze wereld - eindelijk eens tot een einde te brengen.

Dus niet zeggen: "Maar onze partij heeft toch ook zoveel goed gedaan", maar eerlijk en duidelijk zeggen: "Daar hebben jullie gefaald en wanneer dit niet veranderd wordt, dank ik verder voor de eer."

Niet zeggen: "Maar het gaat om mijn land, en het voordeel van mijn land moet toch altijd wat meer tellen", doch luidkeels roepen dat er onrecht gebeurt wanneer dit zo is - tot men het onrecht herstelt.

Niet zeggen: "Dit punt geloof ik, daarom neem ik alle andere punten nu maar als bewezen aan", maar juist zeggen: "Omdat ik dit geloof, vecht ik ervoor, dat het verdere dat in dit geloof wordt gesteld, geloofwaardig wordt, ook voor mij, en het geheel van de stellingen van mijn geloof ook manifest en duidelijk onder de hele mensheid tot uiting wordt gebracht - feitelijk, en niet alleen maar als een formule."

Uit een eerlijke benadering van de uiterlijke feiten komt het innerlijke besef voort omtrent eigen wezen en eigen betekenis, eigen relatie met de omgeving en zelfs op de duur de mogelijkheid tot een zelfstandig en bewust leven, waarin jezelf de beperkingen stelt en God erkent als je werkelijke meester, zonder je te storen, dat zij van God een tijdelijke machtiging hebben gekregen.

Vrienden, ik dank u voor uw aandacht en wens u een goede avond.

ESOTERIE IS EEN ZOEKEN NAAR JEZELF

Goedenavond, vrienden.

Esoterie is feitelijk een zoeken naar jezelf. Nu is het vreemde van een mens, dat hij alles uiteindelijk wel weet te vinden, behalve zichzelf. Men denkt namelijk te veel aan zichzelf, om zichzelf te kunnen vinden. Als je probeert om de werkelijkheid van jezelf te ontdekken, word je in de eerste plaats reeds geconfronteerd met vele dingen, die je liever aan je burens toeschrijft. In de tweede plaats kom je voor de onmogelijkheid, om datgene, wat je als jezelf erkent, te plaatsen in de situaties, waarin je werkelijk veelal pleegt te verkeren.

Zelfs wanneer wij aannemen, dat je dit alles over boord kunt zetten en je kunt wijden aan een zelferkenning, heb je nog geen maatstaf. Want elke maatstaf, die een mens gebruikt om zichzelf te meten, krijgt hij van buitenaf. Indien die maatstaf van buitenaf nu nog een werkelijke, een objectieve zou zijn, zouden wij er toch nog vrede mee kunnen hebben. Maar in feite interpreteren

wij elke maatstaf, die ons van buitenaf wordt geleerd, op onze eigen manier, zodat zij reeds tot subjectieve maatstaf is geworden, terwijl deze maatstaf ons bovendien vaak als een absolute wordt voorgehouden, zonder dat wij, zelfs aan de hand van uiterlijke feiten, deze maatstaf als werkelijk absoluut kunnen beschouwen.

Daarmede komen wij in de verwarring van een mens, die, om zichzelf te leren kennen en een waardering naar waarheid volgen eigen Ik te vormen, eigenlijk eerst alles wat er in zijn leven normaal is, terzijde moet gaan stellen. Het is maar de vraag, of zo iemand, vanuit menselijk standpunt, daarbij niet abnormaal wordt en daarvan hinder zal ervaren, terwijl hij daarnaast daar nog moet trachten de maatstaf te vinden, zonder dat er buiten hem geen enkele maatstaf bestaat, die voldoende objectieve waarden omvat, om je in staat te stellen jezelf daarmee op juistere wijze althans enigszins te meten.

Wanneer ik mijzelf onderzoek, kan ik mijzelf een goed mens noemen, wanneer ik bepaalde dingen, die in mij bestaan, als goed wil beschouwen. Maar een ander zou deze ook slecht kunnen noemen. Ik geloof dan ook, dat er in de gehele esoterie maar één ding bestaat, waarmee wij kunnen meten: waarheid. Niet een absolute waarheid, maar onze eigen waarheid, de eerlijkheid, waarmee wij onszelf bezien en aanvaarden. Hierdoor komen wij van de uitzoekerij, die heel vaak voor esoterie doorgaat, op het terrein van de zelfaanvaarding.

Een mens, die zichzelf kan accepteren voor wat hij is, zal in staat zijn te werken met de eigenschappen, die hij werkelijk bezit. Wil je wat anders zijn dan je in waarheid bent, dan zul je over het algemeen alleen van je slechtste eigenschappen gebruik maken, omdat je met de goede geen raad weet, wanneer je anders wilt zijn dan je in wezen bent. Ik hoop maar, dat dit voor u niet te veel raadseltaal wordt.

Heb ik een aanvaarding van mijzelf bereikt, dan zal ik voor mijzelf ook een beeld kunnen vormen van de wereld en van de kosmos en wel, zoals deze kosmos en deze wereld voor mij reëel zijn. Of dat nu de totale werkelijkheid is of niet, och, daar weten wij toch geen steek van. Mensen, die u vertellen, dat zij het precies weten, hoe het er in de kosmos aan toe gaat en hoe het er alles precies uitziet, zijn ofwel dwazen dan wel oplichters.

Ik kan u uit de aard der zaak iets vertellen over mijn eigen wereld, want ik leef daarin. Maar wat kan ik u verder eigenlijk werkelijk daarover zeggen? Ik kan u alleen duidelijk trachten te maken, dat mijn wereld voor mij zo en zo is. Dat kunt u ook voor uw eigen wereld. Of het geheel juist is, blijft ook dan nog een vraag. Maar alles, wat door mij beseft of voor mij beleefbaar rond mij bestaat, openbaart zich in het gebeuren. Het geheel geeft inhoud aan de dingen voor mij. Het geeft mij mogelijkheden. En daar kan ik dus wel degelijk een begrip door vormen van mijn eigen relatie tot hetgeen er buiten mij bestaat.

De ware esoterie nu is volgens mij de erkenning van deze relatie. Al het andere, dat er omheen ligt, kan nuttig zijn voor degenen, die de oogjes nog niet open hebben. Zoals u weet, doet een jong katje na negen dagen de oogjes reeds open. Van een mens zouden wij aan moeten nemen, dat hij dit na een jaar of dertig ook zou kunnen; dat hij het veelal niet doet wordt, naar ik meen, deels veroorzaakt door het feit, dat het in uw maatschappij en wereld vaak gemakkelijker is om niet bewust te zijn. Iemand, die niet bewust is, de niet zelf "kijkt" kan immers alles accepteren zoals het hem gepresenteerd wordt, hij kan zich allerlei illusies opbouwen en omdat hij zichzelf niet kent - en vaak niet wil kennen - doen alsof hij zelf en de gehele wereld zelfs "goed" is.

Voor de echte esotericus is de wereld nooit goed. De wereld is voor hem ook niet kwaad, zij bestaat slechts. Hij kan nooit zeggen: dít is in de wereld beter dan dát. Hij kan hoogstens zeggen: voor mijzelf erken ik deze relatie met de wereld als beter dan gene relatie. Zo kom je eigenlijk tot een zuiver persoonlijke waardering en een zuiver persoonlijke beleving. Alles, wat je in die beleving doormaakt, zou volgens mij eveneens een zuiver persoonlijke zaak moeten zijn en als zodanig beseft moeten worden.

Een mysticus, die iets beleeft, kan zeggen: "ik heb iets beleefd". Zodra hij het echter gaat omschrijven als een realiteit, zal hij het in de eerste plaats vervalsen. Het beeld wordt onjuist, omdat hij nu eenmaal niet precies en voor zich en anderen heel duidelijk kan zeggen, wat hij heeft doorgemaakt. In de tweede plaats zal hij aannemen, dat een dergelijke beleving voor een ander dezelfde waarde zal hebben als voor hemzelf. En dat is een van de grootste vergissingen, die je kunt maken. Kijk nu maar eens naar Bernadette Soubirous. Zij heeft de H. Maagd gezien. De meeste andere mensen hebben niet zozeer de H. Maagd gezien, als de mogelijkheden van de souvenirhandel. Voor hen is de werkelijke betekenis van het wonder een geheel andere, hoe vroom zij het wonder ook loven.

Een esotericus beleeft hetzelfde. Wat jij beleeft, wat jij ontdekt, kan voor een ander weleens een geheel verschillende betekenis hebben. Daarom juist kun je ook niet spreken over hetgeen je innerlijk ontdekt. Men zegt weleens, dat de mens, die in zichzelf doordringt, langzaam maar zeker de lettergrepen van het scheppend woord of de heilige naam Gods leert kennen. Maar gelukkig zeggen zij daarbij: wanneer je die lettergrepen uitspreekt, zijn zij waardeloos geworden. Begrijpelijk. Want een ander zal op zijn eigen wijze een woord vinden, dat voor hem inderdaad God representeert en mogelijk grote machten of krachten. Maar zodra een ander hetzelfde daarmee wil proberen te bereiken of te beleven, gebeurt er niets. En wanneer je dit meemaakt, is ook voor jou de zaak afgelopen, voorbij. Want dan vertrouw je er zelf niet meer in.

Daarom zou ik u als overweging willen geven - dit alleen maar om eens te overwegen, wanneer u weer eens een esoterische bui hebt - wat toch soms weleens voor zal komen - dat u zich eens voorstelt, dat u leeft in een wereld, die gedreven wordt door een machine, die u niet kent en niet kunt begrijpen. De knopjes van die machine noemt u God, engelen, duivelen, omdat er, wanneer je er op de juiste wijze en op het juiste ogenblik op drukt, iets gebeurt. Stel u dit voor en u zult begrijpen, dat uw naam voor iets niet de aanduiding is voor een werkelijk wezen, maar alleen de aanduiding van een reactie, die op de prikkel, de druk op de knop, pleegt te volgen. De oriëntatie van het Ik ten aanzien van het heelal is gebaseerd op reacties, niet op tot in allereerste oorzaak erkende feiten.

Indien wij geheel eerlijk willen zijn, moeten wij zelfs toegeven, dat er maar een heel kleine mogelijkheid bestaat, dat wij de feiten in waarheid beseffen, zoals zij zijn. Want tegen de tijd, dat wij zover zijn, dat wij ze voor onszelf verwerkt hebben, hebben wij ze meestal tevens reeds zover vervalst, dat zij nergens meer op lijken - buiten dan onze eigen versie, van wat er had gebeurd moeten zijn, zo gebeurd zou kunnen zijn. Daarom dus dit beeld, dat ik u eens zou willen laten overdenken. Het heelal is een vreemd soort mechanisme. De bouwer, de ontwerper, daarvan ken ik niet. Ik weet, dat er bepaalde schakelaars zijn en knopjes. Wanneer ik die op de juiste wijze bedien, gebeuren er dingen, die voor mij een bepaald betekenis hebben. Of dat voor iedereen zo is, weet ik evenmin. Wanneer ik echter de relatie tussen het knopje en het gebeuren leg, geef ik daarmee wel voor mijzelf aan, dat er bepaalde schakeling voor mij een bepaalde reactie betekent en vormt.

Als ik nu niet probeer de knopjes God, engel, of duivel te noemen, maar na tracht te gaan, wat het in beweging heeft gebracht, wat ik daarmee in beweging wist te brengen, dan zal ik ook gaan begrijpen, dat ik in een heelal leef, dat wel door bepaalde wetten wordt beheerst, maar waarbij ik die wetten eigenlijk niet van elkander kan scheiden. De wetten van het heelal, zoals ik die erken, vormen een deel van het mechanisme. Zij grijpen in elkaar als kamraderen in allerhande schakeringen. Een wet is dan geen afzonderlijk en onafhankelijk deel van het bestaan, maar in feite alleen de omschrijving van een veel voorkomende en zo voor mij langzaam maar kenbaar geworden werking in een geheel van werkingen.

Dan is esoterie de kunst om in het leven de waarden van de wereld en het leven rond mij niet enkel juist te bedienen, maar daarnaast ook te beseffen, hoe ik bepaalde fouten, die bijvoorbeeld door een verkeerde bediening op kunnen treden, op kan heffen. Een werkelijke esotericus van de hoogste graad zou men dan kunnen omschrijven als een soort mechaniker op kosmische schaal. Hij is in staat de relatie der dingen te doorgronden en weet van veel dus het hoe en

waarom. Hij is daarnaast in staat, bepaalde reacties op een juiste wijze en op het juiste ogenblik te doen beginnen en daardoor tevoren gekende resultaten tot stand te brengen. Hij is verder in staat om dáár, waar een reactie die verwacht werd, uitblijft, het geheel na te gaan en de gewenste reactie alsnog tot stand te brengen door correctie van de omstandigheden.

Dit is natuurlijk alles theorie, theorie, theorie. Toch moet u er zo eens over denken. Want het beroerde van de mensen is meestal het volgende:

Wanneer zij de praktijk beheersen, menen zij, dat zij de theorie niet meer van node te hebben. En als zij de theorie beheersen, dan menen zij vaak, dat de praktijk hun theoretisch streven alleen maar kan schaden. Het werkelijke bestaan, en het werkelijke leven zijn een combinatie van theorie - dus erkenning plus veronderstelling - verrijkt met de praktijk, dus de feiten. Al zult u dit in de laatste tijd misschien 1000 malen gehoord hebben, ik kan niet nalaten om het nogmaals te zeggen: Wanneer de feiten met de theorieën stroken, zal men krachtens zijn theorie de feiten kunnen bepalen. Zoals men krachtens de feiten de juistheid van zijn theorieën proefondervindelijk zal kunnen aantonen. Voor mij is de werkelijke esotericus dus eigenlijk iemand, die misschien wel begint met theorieën en daarbij van zichzelf uitgaat, nadat hij de wereld bepaalt vanuit zichzelf - zoals de magiër de wereld alleen pleegt te bepalen, in relatie met zichzelf -, maar voor de rest heeft hij eigenlijk evenzeer behoefte aan het feit als ieder ander.

De mensen zeggen weleens: wanneer ik als esotericus streef, moet ik mijn leven ook op een bepaalde wijze indelen. Maar op welke wijze dan? Wie kan dit uitmaken buiten uzelf? Esoterie is úw zaak. Er kan daarom alleen een persoonlijke regel, maar nimmer een algemene regel bestaan. Men zegt dan wel: maar wij moeten het leven nu eenmaal aanpassen aan de gemeenschap, waarin wij verkeren. Mijn antwoord: de esotericus zal de gemeenschap waarin hij verkeert, krachtens zijn waarheidsbesef, omtrent zichzelf interpreteren als een vaste waarde, die in wezen in hemzelf bestaat. Hij is dus één met die wereld. Hij heeft de maatstaven van die wereld niet nodig, omdat de maatstaf, die hij in zich erkent, de weergave vormt van zijn Ik plus zijn erkenning van de wereld.

Op het ogenblik, dat ik mijn eigen maatstaf heb gevonden, hoe beperkt deze ook moge zijn, en vanuit mijn theorie werk met de praktijk, ontstaat voor mij een praktische beheersing, die ook een praktische scholing met zich brengt en gelijktijdig een juister definitie mogelijk maakt van mijn theoretische erkenningen. De meeste mensen denken, dat het er om gaat ontzettend veel theorieën achter elkaar op te bouwen. Soms schrijft men over een lievelingstheorie wel 24 delen vol, die uiteindelijk niet veel meer blijken te zijn dan een achterhoedegevecht tegen alle feiten, die met de theorie in strijd blijken te zijn. Dit is niet reëel. Degene, die reëel is, gaat het er niet om zoveel mogelijk theorieën op te bouwen of aannemelijk te maken, maar eenvoudig om alles, wat men innerlijk als juist ervaart, praktisch te bewijzen en zo aan de hand van eigen praktijk een juister beeld te krijgen van hetgeen men als theorie stelde, mede de juistheid en hanteerbaarheid daarvan nagaande. Wanneer je in een leven op een punt werkelijk wijzer wordt, zowel innerlijk als uiterlijk en daarbij zo waar en waarheidsgetrouw mogelijk, op dit punt althans, jezelf erkent, daarbij jezelf controlerende door je uitingen in de praktijk, dan heb je volgens mij een esoterische bereiking waar gemaakt. Dus is er wat gebeurd.

Misschien zijn er vele punten, waarover men iets meent te moeten weten. Toch zal men dit punt per punt moeten doen, omdat men anders aan de bewuste praktijk helemaal niet toekomt. Wie een roman wil schrijven, zal eerst haaltje, stokje, streepje moeten leren vormen, omdat hij anders geen leesbare letter produceert. Zo gaat het met ons als esotericus, wil je misschien de kosmos geheel erkennen. Maar je moet eerst de beheersing leren, waardoor je uit alles tot uiting kunt brengen. Want de letter in de esoterie is niets anders dan een bewuste samenvoeging van theorie en praktijk. De juiste realisatie van de praktijk en de theorie vormt misschien een klank van kosmische waarde, die groeien kan tot een geheel, dat het Al omvat; wij moeten langzaam, maar gestaag leren. Wij moeten leren, met zo weinig mogelijk grondwaarden zoveel mogelijk te zeggen en met zo weinig mogelijk theorieën een zo groot mogelijke beheersing van de praktijk te verwerven. Dan eerst zijn wij ware esoterici.

Goedenavond.

d.d. 21 februari 1969